

wel eens herind.

een erfelijk-

preken — de t aan de kin- geslacht. Maar e wonderlijke en leven, dat suw kan op- choonheid. Er egenereende — welke onge- aatster instan- rgenstond der ncipte dat nog t. Het werk l het crea- errein van g niet wor-

en groot deel h we zelf zijn. ader heeft een der. Ook in de

oppel ziet het veel „verstan- het kind een t. Dat zijn de en dood-gera- t uitgestorven die — natuur- maar den tol lat verdorrend

aardig, zijn de alles, zelfs de aan de praec- en het kinder- hoe eer hoe niet genieten ze in de lente rdienen aan de

tegorie, welke raan hij eigen leeuw kan op-

st, die in het dbrief, welken beleggen.

het best wordt zijn nog niet is kingen nog na- vragen hoe het

prevelen; tem- vlot en makke- ook vrijwillige vloekt.

o graag gewen- ofsgheoorzaam- leek en ziek.¹⁾ van Jozef en is. Want ook het volgen van Ethos, dat is de „gewoonte“, gebruik geraakt od, de wet, „de

woonten hebben danken, dat ze ijtraken. Want gaan, maar na 'n vrouw naar estgangers niet zozóth. De pel- dak voor zóó samen terug in vaan langs den

onte dwingt ook der sleur-men- verhoed slechts n den tweeden Verder liet de

enkele dagen naar Nazareth rmee zij blijk- en, zal wel het invloed.

er de gewoonte orzaam aan de a Vader en niet t.

daar niet aan- ds den tempel et een groepje is gegaan naar waar allen zich orgen gemeen- ken.

ens naar Hem, ust. Jezus heeft

toch zoo komt, dat dat goud zoo gauw verdon- kert. Zonder dat kan men geen goed paedagoog zijn, hoogstens een drilmeester, maar diens paedagogie is er een van slechts één neuslengte.

Rest nu nog de vraag of kinderstudie nu inderdaad zoo noodzakelijk is.

Het antwoord hierop moet zijn: zeer stellig!

In de eerste plaats terwille van het kind. De grondwet van alle opvoeding toch, het paedagogisch axioma is, dat ze moet aansluiten bij de scheppingsgegevens in het kind. Dat is niet enkel maar een eisch van een goede didactiek, de methode van onderwijsgeven, maar evenzeer van ethische beteekenis: we mogen niet denken, niet onderwijzen zooals we willen. Ook op het terrein van het „natuurlijke“ leven hebben we „Gods hoog bestel“ te eeren. Want ook daár heeft de Schepper van al wat leeft zijn gedachten en zijn wonderen aan ons vele gemaakt.

Iemand heeft eens gezegd, dat de mensch tweemaal moet worden bekeerd: eerst van het „natuurlijke“ tot het „geestelijke“ en daarna van het „geestelijke“ tot het „natuurlijke“. Immers, niet de dooding, maar de heiliging van het natuurlijke leven is ook eisch van een Christelijke paedagogiek.

Hoe komt het toch, dat zoo weinig menschen ook „vroom“ zijn in het natuurlijke leven? Dat velen, zoodra „geestelijke“ principes bedreigd worden, onmiddellijk de wachten — op Sions muren! — uitzetten, doch blijkbaar niet inzien, dat we evenzeer de „natuurlijke“ principes, Gods ordonnantien voor het natuurlijke leven hebben te eerbiedigen. Allereerst is daar de erkenning der variëteit, de verscheidenheid in het mensch-zijn. Er zijn er, die „het andere“ en „de andere“ als hun natuurlijke vijand beschouwen, die zoo moeilijk God als Schepper kunnen eeren in zóó geschapen zijn en de daarin gegronde eigen levensopenbaring van den medemensch. Dat is het kwaad van de Gleichschaltung — de gelijkstake-ling, — welke we politisch, economisch en religiëus veroordeelen, — maar paedagogisch-didac-tisch zonder meer aanvaarden.

In de tweede plaats heeft kinderstudie — en hier studie vooral niet als studeerkamerstudie op te vatten — groote beteekenis voor ons zelf.

Niet ieder heeft de gave om onmiddellijk te zien „wat in het kind is“. We moeten een kind léeren zien, evengoed als we moeten léeren zien naar een schilderstuk en léeren luisteren naar een vers.

Dat doende verrijken we ons eigen innerlijk leven met groote schatten. Wat we voorheen ach- teloos dag aan dag voorbijgingen zien we dan als voor het éérst: het wordt een dierbaar levensbezit, een levensverheerlijking, een lofzang onzen God.

Het is de gedachte door Helène Swarth op andere wijze aldus vertolkt:

immers van de „gewoonte“ gehoord. 's Avonds zullen zij Hem zeker ontmoeten. Doch ze treffen Hem niet. En moeten Hem gaan zoeken.

...

Hier is wat anders dus, dan Thomas' apocrief evangelie ons suggereeren wil. Hier is juist het conflict tusschen de dingen der Schriftgeleerden en der Farizeërs en de dingen van zijn Vader.

Voor Jezus heeft het Paascheest niet z'n doel in zichzelf. De menschen mogen het niet voor zichzelf vieren. Ze mogen er niet uitloopen, wan- neer ze er genoeg van genoten hebben. Paschen is Gods wil; en alleen wanneer Jezus dat zóó kan blijven zien tegen de gewoonte in, die vervagen wilde zijn gezicht erop, kan Hij de groote wet van Paschen eens vervullen met de offerande van Zijn leven.

Het is het duivelse in het Farizeïsme en de Schriftgeleerdheid, dat het Jezus, — geboren in Israël, onder de wet, en opgevoed in een vroom gezin — argeloos verstrikken wil in z'n makkelijke asanties. Het wil Hem prettig feestvieren laten met Zijn ouders naar de gewoonte; dat is: om zichzelf. En zoo wil de duivel voor Hem af- snijden de vervulling van het Paascheest op den Goeden Vrijdag, plm. 20 jaar later.

Het is ook vanwege Christus' stellen van „de dingen van Zijn Vader“ boven „de dingen der Schriftgeleerden“, dat Paulus schrijven kan en troosten met zijn schrijven: „Ons Pascha is voor ons geslacht“.

...

Doch niet alleen gerekend met wat hierboven staat is de voorstelling van Thomas' Kindheids- evangelie onaanvaardbaar; ook uit wat de tekst zegt in de verzen, waartusschen Thomas een tirade uit den mond der rabbijnen plakt, spreekt heel iets anders dan een harmonie tusschen den Christus en Israëls leeraars.

We willen ook dat zien.

Jozef en Maria hebben Jezus 's avonds niet ge- troffen in het legerkamp. Spoedig is de gedachte gevormd dat Hij dan nog wel in Jeruzalem zijn zal. Dien nacht gaan ze ter ruste; den volgende morgen laten ze de karavaan vertrekken en keeren terug naar de stad. Het is weer avond (de heenreis duurde een „dagreis“, zowat 25 K.M., vs. 44,

De wijgetakjes in de ranke vaas
Donzig en blond, in geel van kaarsenlicht
Zijn een volkomen stil Aprilgedicht,
Over welks schoonheid ik mij vroom
verbaas.

Dat we ons ook „vroom verbazen“ en zien de wonderen van Gods wet in het ontluikend leven dat midden onder ons bloesemt en geurt: het kind!

L. VAN KLINKEN.

UIT DE HISTORIE

Hoe men geschiedenis schrijft.

II.

In dit tweede artikel willen wij aantonen, dat wat Dr J. G. Geelkerken schrijft over „De Gereformeerde Kerken in Nederland in hersteld verband“, niet voldoet met name aan de eischen van volledigheid en objectiviteit, die aan goede geschiedbe- schrijving gesteld moeten worden.

...

Allereerst wil deze auteur aangeven de oor- zaken, waaruit deze beweging is ont- staan, hetgeen zijn goed recht is. Daartoe wordt nagegaan, hoe het leven in de Gereformeerde Ker- ken na 1892 zich heeft geopenbaard. Beschuldigt men deze kerken van andere zijde van Neo- Calvinisme, van deze zijde verwijt men haar conservatisme, een niet-oplossen der problemen. Met name de problemen der leer van de Heilige Schrift, van de revisie der Belijdenisschriften en van de pluri- formiteit der Kerk bleven principiëel en praktisch onopgelost. Men erkende een- voudig de gansche H. Schrift als 't Woord van God, hare inspiratie en gezag, echter zonder de vragen die daarmee gegeven zijn, nauwkeurig te verwer- ken. De oude Belijdenisschriften van de 16de en 17de eeuw werden onveranderd als kerkelijke be- lijdenis aangenomen en onderschreven (ook door Dr Geelkerken o.a. toen hij het predikambt aan- vaardde. Aanteekening Kn.). Voor de organisatie der Kerk keerde men terug zonder meer tot de Dordtsche Kerkenordening van 1618—1619. De nadere ontwikkeling werd aan de toekomst toever- trouwd, kwam echter niet tot stand. Het bleef bij algemeene uitspraken en beloften. Als men dit zoo leest, dan krijgt men den indruk, dat onze Gereformeerde Kerken het zich van 1892 af zeer gemakkelijk gemaakt hebben. Ze waren den welvoldanen burger gelijk, die genoeglijk leefde

de terugreis dus ook van ten naaste bij een vollen dag), wanneer ze in Jeruzalem terug zijn. Ze vragen nog wat na. Maar hun hoop hangt aan de gedachte, dat Hij wel in den tempel zijn zal. Nu, 's avonds, is daar niemand dan een enkele priester. De lessen der rabbijnen liepen meestal vóór den middag af. Maar morgenochtend, denken ze, wanneer het onderricht in de wet in het „leerhuis“ bij den tempel weer begonnen is, zullen ze Hem daar wel vinden. Zoo komen ze op den morgen van den derden dag (vs 46: „na drie dagen“ is zóó 't plausibelst verklaard), in een van de tempelgebouwen en zien Hem zitten tusschen de leeraars.

Het infreel, dat ze dan zien, harmonieert natuur- lijk met de rabbijnsche schoolmethode. Volgens deze vraagt de leerling en de leeraar antwoordt.²⁾ Jezus zat daar tusschen de leeraars en doet, als alle leerlingen, zijn vragen (het: „hem ondervra- gende“ der Statenvertaling kan licht een minder juiste voorstelling beïnvloeden). In zijn vragen nu is iets, dat de rabbijnen tot ontzetting brengt.

Ze toonden inzicht. Natuurlijk ging het over de Thora. Dat was de eenige stof bij 't onderwijs. En nu openbaarde Jezus meer dan een buitenge- woon scherp verstand en vlugge bevattings. Hij zag den zin der wet. Hij had door-zicht.

Hij ploos de wet niet uit. Hij was niet als de Schriftgeleerden, die van 't huis der wet de muren maten, hoe dik ze waren. En die na-gingen hoe lang het al gestaan had en wat deze steen be- duidde en waar die andere vandaan komt. Ook hing Hij geen blinden voor de ramen, om maar alleen op 't huis, de wet, te letten. Hij had door- zicht. Dat is ook uit-zicht. Hij zag de Messi- aansche erfenis, die de wet belooft en hoorde in haar 't evangelie.

Denk U nu in, wat in het leerhuis van den tempel toen gebeurde. Daar is niet een knappe schooljongen, die wat oude mannen blij verrast maakt over zijn helder hoofd en hun het woord ontlokt, dat een der apocriefen in hun mond legt. Doch daar is Een, die de wet vasthoudt als belofte, en velen zitten daarom heen, die stom- verbaasd en opgewonden raken over Zijn tegen- spraak van hun oude waarheden en geliefde loopjes.

En toen Jozef en Maria dat zagen, schrok- ken ze. Want ze zagen niets dan twist, conflict; en ze vreesden voor Jezus. „Kind, doe je ons dat

van hetgeen de voorvaders in moeizamen arbeid hadden verzameld. Wij achten deze voorstelling in strijd met de waarheid. De geschiedenis onzer Kerken vanaf 1892 in haar Synoden, in haar ontplooiing van activiteit op allerlei terrein is daarvan het bewijs.

...

Langzamerhand ontstond echter in de Gerefor- meerde Kerken een vooruitstrevende strooming. Zij wenschte de aangevangen reformatie door te voeren. Naast een verheldering over de Schriftvra- gen en een zich meer klaar bewust worden over de verhouding der eigen Kerken tot de andere ker- ken, streefde deze richting naar een nieuwe for- muleering der belijdenisschriften, een nieuwe or- dening van het kerkelijk leven, een met nieuw leven bezielde zijn der godsdienstoefening, in het bijzonder door de invoering van Nieuw-Testamen- tische liederen, een krachtigen arbeid op het ter- rein der Evangelisatie, een duidelijk getuigenis der kerk in betrekking tot de sociale en andere vragen van den nieuwen tijd en in het algemeen een opwekking van het geestelijk leven.

Men ziet, hier wordt gegeven, wat men in de jaren, die weer voorbij zijn, verstond onder „de critiek“ der jongeren, of onder de wenschen der „intellectueelen“.

Helaas, tegenover deze vooruitstrevende, reformatorische strooming stond, zegt Dr Geelkerken, een andere, n.l. een conser- vatieve.

Laat ons zien in welk eigenaardig licht nu deze laatste strooming door hem in zijn artikel wordt gesteld.

Deze conservatieve strooming was over het al- gemeen met hetgeen reeds bereikt was, geheel tevreden en afkeerig van iedere ver- andering. Ofschoon zij sprak van een zooge- naamde „organische“ Schriftinspiratie, hield zij zich nog altijd aan de verouderde „mechanische“ woordeninspiratie. Ofschoon theoretisch de pluri- formiteit der Kerk van Christus toestemmende, keerde zij zich practisch tegen iedere intercon- fessioneele samenwerking. Zoo waarschuwden de Generale Synoden dikwijls voor de Ned. Christen- Studentenvereniging (de N.C.S.V.). (Laat Dr Geel- kerken dan ook de motieven noemen, waarop dit geschiedde. Kn.)

En nu had daarbij deze strooming de algemeene leiding der Kerk vast in handen. Zij goot de massa van het Gereformeerde kerk- volk ANGST tegenover iedere verande- ring, vernieuwing (Neuerung) in en maakte zoodoende de nieuwe strooming voor dit volk verdacht (O, wat een gangen der duisternis van die conservatieve strooming! Kn.)

Maar die conservatieven deden nog meer. Zij gingen hun volkje prijzen, pluimstrijken.

aan! Met angst (die nu boven komt en 't is Maria, of ze 't voortdurend wel gevoeld heeft) hebben we je gezocht“.

Inplaats dat Christus nu den lof wint uit den mond van Schriftgeleerden en Farizeërs, breekt Hij reeds hier de banden van eigen kennis; van eigen gedachtekring; van slavernij onder een zelf gekozen leider; van secte daár, waar God een Kerk stichtten wil.

Jozef en Maria nemen Hem mee naar huis. Het is nog „Zijn ure“ niet. Maar hier zijn de aan- vangen. De handschoen is geworpen.

De echte Thomas van het canonieke evangelie (Joh. 11:16) heeft het beter verstaan dan de man, die met zijn veeren pronken wou en zijn naam gebruikte om een apocrief geschrift de wereld in te sturen; deze wist dat Jeruzalem voor Christus nooit iets anders was, dan de plaats, waar Hij eerst sterven moest.

...

Zoo hield Christus vast de „dingen van zijn Vader“. D.i. de gehoorzaamheid aan de wet van den Vader, die Hij betoonde, voordat een brave Joodsche vader ze Hem opleggen durfde. De rabbij- nen waren wel zoo slim, dat ze het conflict voel- den. Het was ook een conflict. Boven het dispuut van hen, die soms debatteerden over de vraag, of Gods naam wel te zeggen was en zoo ja, hoe dan op zijn smalst, klonk uit zijn kinderstem: „Mijn Vader!“

Zoo gaf Hij mij mijn Vader!

Want niet alleen was de Vader-naam in den mond van den hoogsten Profeet en Leeraar; doch in hetzelfde uur handhaafde de eenige Hooge- riester het Pascha en bewaarde Hij dien dag voor Zijn offerande, die ons de aanneming tot kinderen brengt.

Wansverd a. d. Streek.

R. SCHIPPERS.

¹⁾ Natuurlijk behoeft er niet altijd conflict te zijn tusschen wet en gewoonte; zie b.v. Lucas 4:16, waar Jezus met zijn gewoonte de wet der sabbatviering niet slechts volbrengt; doch boven haar stipte letterlijke eisch uitgaat. Hij sloot zich hierin aan bij de gewoonte van sabbatviering, waarschijnlijk in de dagen der ballingschap ontstaan, tegelijk met de eerste Schrift- geleerdheid, die in figuren als Ezra ook wel bewijst, dat ze de wet aanvankelijk niet breken en knotten wilde; noch dat be- hoeft te doen. — En bovendien: „Tenzij dat uw gerechtigheid overvloediger is dan die der Schriftgeleerden en Farizeërs...“

²⁾ Vgl. een stijlform bij Paulus als in Rom. 3.

Wat had God niet gezegd! De groei der Kerken, de materiële welstand, de staatkundige (politieke) invloed der Gereformeerde Kerken werden door hen geprezen en den volke voorgehouden. De kerkelijke prediking ontastte daarbij in een veelvuldig slecht op intellectueel-scholastische wijze volgende uiteenzetting over het theologische systeem van Kuyper en van de van oudsher overgeleverde confessionele formuleringen. En de bekende kerkelijke organisatie verstikte langzamerhand 't gansche kerkelijke en geestelijke leven. Dat geestelijk leven verstarde dan ook meer en meer in confessionalisme, uiterlijke kerkelijkheid, traditionalisme, formalisme en wereldgeleijkvormigheid.

Men ziet, het is nog al wat, dat Dr Geelkerken in zijn artikel den Gereformeerden nageeft. Er was en is niet veel goeds meer in die kerken. Wij moeten ook hier echter constateren, dat de auteur in deze kenschetsing niet voldoet aan den eisch der objectiviteit, maar dien met voeten treedt.

...

Onder deze omstandigheden kon op den duur een conflict tusschen deze twee stroomingen niet uitblijven. De eerste botsing ontstond in de Kerk van Amsterdam-Zuid. En wel met Dr Geelkerken zelf naar aanleiding van een predicaat over Zondag 3 van den Catechismus, waarin hij zeide, dat ons in Genesis 3 gegeven is de mededeeling Gods van de historische gebeurtenis van den zondeval, maar dat de juiste opvatting van de bijzonderheden, als bijv. het spreken van de slang, het wezen van de slang, de betekenis van de twee boomen in het Paradijs moeilijkheden boden. (Waarom geeft Dr Geelkerken naar eisch der volledigheid en der objectiviteit hier niet de coupure, gelijk hij deze aan de classis Amsterdam overhandigde? Kn.)

De klacht tegen deze uitlating bereikte, nadat de aanklagers door den Kerkeraad in het ongelijk waren gesteld, de classale vergadering van Amsterdams Kerken. In eerste instantie sprak ook deze den predikant vrij. (Is dit zoo? Wij weten op grond van officiële bescheiden, dat de klacht om formeele redenen door de classis terug verwezen werd naar den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, daar deze de zaak naar de opinie der classis nog niet afgehandeld had. De classis ging daarom op den materiële inhoud der aanklacht toen nog niet in. Dat is heel wat anders, dan dat de classis in eerste instantie den predikant vrijspak. Kn.)

Na een korte uiteenzetting der verdere kerkelijke procedure volgt dan een uitspraak, dat de eisch der Generale Synode van Assen 1926 om de bekende verklaring te onderteekenen, ongehoord en niet op de Belijdenis, noch op de Kerkenordening gegrond was. De afzetting van den predikant en van het deel van den Kerkeraad, dat het met hem eens was, geschiedde meteen machtsaanwending, die alleen uit wederrechtelijke grond opkomen kan. Men ziet, hoe Dr Geelkerken hier de Synode van Assen aan het wereldpubliek, dat „Ekklesia" ter hand neemt, voorstelt. Dat was een Synode, die tegen alle recht in handelde met een wellustig machtsmisbruik.

...

De verdere ontwikkeling in en na 1926 wordt dan in dezer voege beschreven.

In het land verwekten de besluiten der Synode opzien en verontrusting, binnen en buiten den kring der Gereformeerde Kerken. Velen maakten hun bezwaren kenbaar: hun confessionele bezwaren, daar de Synode op eenmaal den Kerken een dogmatistische opvatting opgedrongen had en aan haar vaststelling van de uitlegging van de vier bijzonderheden in Genesis 3 gelijke autoriteit als aan het Woord Gods had toegeschreven; ook kerkrechtelijke bezwaren, daar de Synode tegen de Kerkenordening in de zelfstandigheid en de rechten der plaatselijke Kerk had terzijde geschoven. (Wie het dogmatisch en het kerkrechtelijk rapport, ter Synode uitgebracht, leest, zal anders over deze zaken oordeelen. Kn.)

De vorming van het „hersteld Verband", te beginnen met de kerken van Amsterdam-Zuid en Zandvoort, wordt dan beschreven. 't Begon zoo hoopvol. 't Gansche land was in beweging. Maar ach, VELEN begonnen zich ook te verbergen, toen het beslissende oordeel van de Synode gepubliceerd werd en deze overal de strengste maatregelen trof, om die beweging te stuiten. Meerdere predikanten pasten zich angstig en trouweloos aan de besluiten van de Synode aan, „onder behoud van hun eigen", maar niet verder uitgesproken „meening". (Namen noemen, Dr Geelkerken! Kn.)

...

Het laatste gedeelte van het artikel van Dr Geelkerken bevat de geschiedenis dezer kerkengroep. De beschrijving daarvan is niet vrij van zelfingenomenheid en overschatting, dus ook in strijd met den eisch der objectiviteit.

Deze kerken nemen naar de meening van den

auteur wel een zeer bescheiden plaats in onder de Protestantische kerkelijke gemeenschappen, maar ze zijn een groep, die voor de gezondheid van het Gereformeerde leven in Nederland niet zonder betekenis is. Den lezers moeten hierbij toch eenige vragen naar boven komen, als zij daarbij vernemen, dat de Kerk van Amsterdam-Zuid, die nauw verbonden is aan den persoon van Dr Geelkerken, alleen 3400 leden telt, terwijl de 24 andere kerken, tot deze behorende, samen 2600 leden tellen (doop- en belijdende leden samen). Heeft dit, nu de beweging reeds een 8-tal jaren oud is, niets te zeggen, daar zij aangekondigd was als een beweging van nieuw geestelijk leven? Wij weten, hoe klein de kringetjes en de kringen zijn in de verschillende plaatsen in ons land. Maar dat weet men buiten ons land niet. Uitbreiding werd niet gevonden. Krachtontplooiing bleef uit.

Toch wordt daartoe door Dr Geelkerken in zijn artikel nog een poging gedaan.

Daartoe geeft hij eerst, wat het confessionele standpunt betreft, letterlijk de verklaring zijner kerkengroep van 3 Maart 1931, die handelt over haar standpunt ten opzichte van de H. Schrift, de Kerk en de Belijdenis.

Deze kerken verdedigen dan ook naar zijn meening de orthodoxe gereformeerde leer, maar (hier komt weder een „Seitenhieb") lijden niet aan versteening in conservatisme; integendeel (hier komt weder de lofprijzing van eigen huis), daar staat in hen een frisch kerkelijk en theologisch leven. En niet alleen de predikanten, maar ook „het Kerkvolk" neemt levendig deel aan de BRANDENDE TIJDVRAGEN. Nu, wat het eerste betreft, wij lazzen onlangs, dat de Kerk van Amsterdam-Centrum, die toch eenige honderden leden telt, in dezen zomer des Zondagsavonds maar niet meer in godsdienstoefening samenkwam. En wat de deelneming aan de brandende tijdsvragen betreft, dit geschiedt zeker onder de leiding van Dr Geelkerkens ambtgenoot ter plaatse, Ds J. J. Buskes, in de richting van de beginselen der „Christendemocratische Unie".

Na de mededeeling, dat een nieuwe Kerkenordening in voorbereiding is (dit schijnt niet zoo gemakkelijk te gaan, als men wel dacht, Kn.) volgt de bekendmaking, dat deze kerken tegenover den Staat geheel vrij zijn, geen financiële band met dit lichaam hebben en alles zelf bekostigen. Moet dit den indruk wekken, alsof dit met de oude Gereformeerde Kerken anders gesteld is?

En eindelijk moeten o.a. als teekenen van het nieuwe geestelijk leven gelden:

a. het contact met andere kerkengroepen. Predikanten van andere kerken mogen in deze kerken zelfs godsdienstoefeningen houden, als maar zekerheid aanwezig is, dat niet tegen de leer gepredikt wordt.

b. het in gebruik nemen, naast de psalmen van een nieuw gezangboek met 288 liederen, „een teeken van het frissche, energieke leven in deze kleine, maar „tatkragtige" kerkengroep". Nu, dan is het frissche, energieke leven uit onze oude Gereformeerde Kerken ook gelukkig nog niet geweken, want zij hadden reeds van oude tijden af „Eenige Gezangen", die thans uitgebreid zijn tot 29 liederen met 134 verzen.

Wij moeten concludeeren, dat de geschiedbeschrijving en uiteenzetting van de hand van Dr J. G. Geelkerken in zijn artikel „De Gereformeerde Kerken in Nederland in hersteld verband" in „Ekklesia", niet volledig en niet objectief is en daarom in strijd met den opzet en bedoeling van de uitgave van dit werk. Helgeen te betreuren is.

B. A. KNOPPERS.

Doleerende opmerkingen.

In het „Kerkblad der Geref. Kerken in N.-O.-Indië" schreef Ds C. Mak een vijftal artikelen onder den volgende titel:

Eenige doleerende opmerkingen naar aanleiding van het verschijnen van de uitgave: „Eenige Gezangen", in gebruik bij de Gereformeerde Kerken in Nederland, alsmede hare Formuleren van Eenigheid en Liturgie.

Omdat dit blad, ondanks herhaald bericht, mij reeds geruimen tijd niet meer gezonden wordt, heb ik de voorgaande artikelen niet gelezen. Dit laatste evenwel is me toegezonden uit den kring onzer lezers (veel dank!) Zooals men begrijpt, gaat het over de „Eenige gezangen". Den schrijver gaat het met de reformatie van ons leven niet ver genoeg, niet vlug genoeg. We citeren hem in zijn geheel:

Laten we beginnen met de dingen te zien zooals ze zijn. Laten we erkennen, dat onze kerkelijke vergaderingen het van God gevraagde reformatische werk niet hebben kunnen volbrengen, omdat daar een ban is in ons leger. Dat in dit opzicht zelfs de uit-

drukking met pelagiaanschen klank geldig is: het volk krijgt zijn synodes, die het verdient! En zijn gezangen en liturgie, die het verdient! Ons gereformeerde volk was in 1918 niet wakker tot reformatie in grooten stijl en is het heden in '34 nog niet! Daar is geen „beweging" in ons volk gaande, gelijk we dat van een volk des verbonds verwachten mogen! Daar is in de breede lagen van dat rijkgezegend volk des Heeren in ons vaderland geen bewust verlangen om van die genade Gods te zingen met dankzegging op de schoonste wijze, diep uit het hart, dus met eigen stem, dus b.v. in een geheel nieuwe psalmberijming en dus actueel als Nieuw-testamentische Gemeente ook in nieuwe geestelijke liederen! Er is geen roepingsbesef om in dezen tijd met zijn eigen vragen en noden, waarin weer op heerlijker wijze de rijkdom der schrift kan gezien worden dan door de generaties van vier eeuwen terug, er is geen roepingsbesef zeg ik, om in een geheel nieuw belijdenisschrift in actuele taal een getuigenis te geven zichzelf, den ouderen (opdat zij droomen droomen!) den jongemensen (opdat zij perspectief zien en profeteeren mogen!); om een getuigenis te geven aan deze wereld-in-nood-en-donkerheid: geen roepingsbesef om daarin allereerst en het meest den Naam des Heeren groot te maken. Daar is geen bewustzijn, dat geloofsleven is verbondsleven, dat van onzen kant moet uitkomen in onze bewijzen van wederliefde en wederwoord jegens den Heere! Dat een gaan is van kracht tot kracht steeds voort in gedurige actuele bewogenheid over dat meegaan van dien Engel des Heeren, Christus!

Wat we wel hebben, dat is gebreken: stilstand en hier en daar o, zoo voorzichtig een verderkruipen! Bangheid allerwege om een paar stappen te doen! Bangheid om reformatisch tot kloeke daden te komen vanwege het trage, achterblijvende volk, waarmede zachtzins dient gehandeld te worden. Bangheid om een voet te verzetten, omdat men op de oude plek zoo veilig en zoo vast geplant staat. Meer angst uit zelfbehoud en om zelfhandhaving dan uit schroom voor het heilige. Een statische geloofshouding in plaats van een statisch-dynamische: een houding van stilstand, in plaats van één van moedige, vreugdevolle beweging, in geloof verzekerd van vast uitgangspunt en leiding des Geestes! Daarom een conservatief, angstvallig zich vastklemmen aan het oude alleen, aan het bezit: altijd zich beroepen op het verleden, op Calvijn en nu al op Bavinck en Kuyper, wil je „veilig" gaan en de kans ontkopen, dat men zich in gesprekken en kerkbodes allerwege bezorgd gaat maken, wanneer je es iets nieuws beweert! Zelfs de „Eenige" gezangen, andere beproefde, klassieke liederen ten spijt, vooral veilig gezocht en gekozen uit Da Costa's poëzie: Inderdaad bezit de gemeente in deze grootsche, benauwende tijden, geen actuele geloofslideren, die klassiek zullen worden. Teekend ook! Zoo moet een nieuw catechisatieboek vooral ook de oude belijdenisschriften naderbij brengen (ben ik vóór, we kunnen de kerndingen nog niet beter zeggen, maar het moest bij allen eerbied voor het traditionele niet noodig zijn al dat gekleef aan het oude). Daarom stilstand t.a.z. van de groote vraagstukken: bijbel, inspiratie. En het wordt niet eens als schuld gevoeld, wanneer we daar zaken van leertucht hebben, telkens sinds 1920, en predikanten moeten worden veroordeeld en uitgezet, terwijl wij (Gode zij dank) dan nog wel weten te onderscheiden wat niet naar de Schriften is, maar zelf niet positief en klaar en nieuw weten te zeggen, hoe die problemen wel zuiver gezien en opgelost moeten worden! Terwijl daar in Zwitserland een groepje theologen opstaat (men moge dan denken over de zuiverheid van hun gereformerdheid, wat men wil), die het in 10 jaar klaar speelt, de overwonnen gewaande en in een hoekje geschoven theologie der Reformatie, in het bijzonder die van Calvijn, voor het Forum der theologische wereld te brengen! Waar nu het calvinisme weer allerwege de volle aandacht heeft, staan wij niet klaar om in deze situatie te spreken, zoo dat men naar ons luistert en het van ons verwacht, van ons, de meest-begnadigden van ouds! Het volk met eigen christelijke universiteit en Theologische School!

Bangheid door zoo éenzijdig naar het verleden gekeerd te zijn en zichzelf en alles maar te dekken achter dien groten schutspatroon Calvijn. Maar als je Calvijn leest, zijn Institutie, zijn commentaren, zijn brieven, neen maar als er één geweest is, die de taal van zijn tijd sprak en overeenkomstig de vragen van zijn tijd de Schrift deed spreken, die waarlijk actueel was, voor 100 procent reformatisch „nieuw", vooruitstrevend, baanbrekend, bezielend, bewogen... dan was het Calvijn! Soms kunt ge de gedachte niet van u afzetten, dat heel veel Calvijn-aanhangers van onze dagen, geestelijk en letterlijk, kippenvel zouden krijgen over de „beweging", die een Calvijn in dezen tijd zou veroorzaken!

Wat we wel hebben is te vergelijken met den toestand van meeraangehaanden dominee op Zaterdag avond bij zijn oude, omgewerkte preek. Toestand van ziele-matheid en oppervlakkigheid en geesteloosheid van geloofsleven. Veel onderlinge kritiek en onderling gehaspel en weinig zelfkritiek en gezamenlijken opbouw: schrikbarend veel geloofsonzekerheid en ingezonkenheid, weinig bezieling en blijmoedig getuigenis: veel individualistisch, egocentrisch geloofsleven, zoo weinig krachtens het verbond een bewust kerkelijk gemeenschapsleven, altruïstisch, ten allen tijde bereid tot eerbied en getuigenis, immer van zich af wijzende, boven zichzelf uit naar Christus heen. Vooral weinig solidariteitsgevoel: in de gemeente niet meelijden en zich meeverblijden met den ander: ten aanzien van de wereld daarbuiten zich niet (van behoorte, van nature tocht!) ootmoedig verbonden wetende met al die andere medemenschen in nood-van-zonde-en-dwaling en daarom meer evangelisatiecommissies dan een in liefde en voorbede bewogen, evangeliseerende gemeente! Geen solidair gevoel t.a.z. van reformatische roeping, geen solidair schuldgevoel ook t.a.z. van haar onvervuld-zijn. Niet verstaande, dat er in het persoonlijk leven te weinig wezenlijke, waarachtige dagelijkse bekeering is — bij allen — en dat deswege de Synodes met onmacht geslagen zijn en daarom ook (wie heeft

op zijn k
schien we
Dr Uhlin
gezocht on
en toch ha
Het is
houd en
maar de
Die niet
inderdaad
volle real
hand-ligge
in ongeho
wone, dag
der oprec
zeer gewe
geheiligd
kleine er
in den t
dom des
niet meer
de zeven
op ons to
mijns na
zaglijk ve
„Ik heb t
Doe de ee
matheid
letten het
oprechte
gehoor
de altijd
Geest int
dat dié
God. Wo
getugen
staat niet
eens „kla
god zal
die „onz
gereforme
schap en
meer ad
Maar n
men en
mogelijk
gevonden
tegen in
ons volk
gelijk die
een volk
door zich
neiging o
heid, in
te sluiten
de geme
heeft da
leden, ni
overal ee
(dat is g
professor
dat moe
teleurst
een leeu
en princi
meerden
keerde r
hoe de f
aller ger
en je he
er niet
steer f
zij we
weten,
teeken
Eerst i
God ons
zal het o
stijl. En
zullen de
Ik nee
handen!
mijn oog
en dat de
gaders"
dat voor
der onde
meld sta
ondankh
goede, d
wordt? N
zijn dien
boven ve
ons Gezz
Het ko
het jaar
op ons v
wezen in
wordt ui
feestvier
wordt vi
laatste 2
met het,
al ons v
met onze
Als ik
gehouden
ziel over
zo'n sti
zwijgen
van één,
omdat h
„het hac
Gij hebt
diken to
gevoel ei
een door
Zoo se
wakker,
verootmi
geve Go
verheerl